

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש הסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתג

ערב שבת-קודש
פרשת וישב / חנוכה
כ"ד בכסלו ה'תש"ע

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יום רביעי

כ"ט בכסלו, ה' דחנוכה – ערב ראש-חודש

ביום זה הגיעו לביתם החסידים שנאסרו בעת מאסרו הראשון של אדמו"ר הזקן בשנת תקנ"ט, ונקבע ליום התוועדות ושמה⁶⁶.

יום חמישי

ל' בכסלו, ו' דחנוכה – א' דראש-חודש טבת

בתפילת ערבית (בליל חמישי) מלבד 'ועל הניסים' אומרים 'יעלה ויבוא'. אין מכריזים 'יעלה ויבוא' לאחר 'השכיבנו', מחשש הפסק, אבל מזכירים זאת לציבור בטפיחה על השולחן. שכן לומר 'יעלה ויבוא' בתפילת ערבית, ונזכר לאחר שאמר "ה'" של 'המחזיר שכינתו לצינן' – אינו חוזר⁶⁷.

66) כרם חב"ד' גיליון 4 ח"א עמ' 18. וראה שם בהמשך הדברים. ובשיחת מוצאי זאת חנוכה תשל"ד סוס"ג מבאר בזה מה שמצאנו מאמרי-חסידות שמצויין עליהם תאריך אמירתם "יום ה' דחנוכה" (כגון בהמשך 'מים רבים – תרלו"ו, ראה במפתח שבסוף הספר), אף שציון כזה מופיע רק אם נאמר המאמר בשבת, ביום טוב או במאורע מיוחד. וראה לעיל הערה 64.

מעלת נר ה' דחנוכה בכלל – להאיר גם 'בחוך', כיוון שיום זה לעולם אינו חל בשבת (שם). בשיחת נר ה' דחנוכה תש"מ נתבארה מעלת היום, שבו לראשונה רואים התחלת הוספת האור בעולם לשיטת בית הלל ויתר מאשר לדעת בית שמאי – חמשה נרות. ובלקוטי-שיחות חט"ו עמ' 545, מבאר מה שיום זה הוא ער"ח ומ"מ א"צ לתחנון, אלא הכל נפעל בשלימות מתוך שמחה, הן ע"י עיצונו של יום (חנוכה) והן ע"י עבודת האדם.

67) שו"ע סי' תכב ס"א, שו"ע אדמוה"ז סי' ס"ז רצו.

שחרית – הלל שלם, ואברהם זקן, זכריה, קדיש תתקבל. שיר של יום, כרכי נפשי, קדיש יתום. מוציאים שני ספרי-תורה, בראשון קוראים בפרשת ראש-חודש, כהן: "וידבר... רביעית ההין", לוי: "עולת תמיד... ונסכה", ישראל: "ובראשי חודשיכם...". בספר השני עולה רביעי בפרשת נשא "ביום השישי...". חצי קדיש. אשרי, ובא לצינן וואין הש"ץ מסיימו בקול⁶⁸, יהללו, הנחת תפילין דרבנן, תם, קריאת-שמע, פרשיות 'קדש', 'והיה כי יביאך', שש זכירות, חליצתן והש"ץ יאמר איזה מזמור, כדי לומר אחריו את הקדיש⁶⁹, חצי קדיש, תפילת מוסף⁷⁰ עם "על הניסים".

"מצווה להרכות בסעודת ראש-חודש", ולכן יש המוסיפין מאכל מיוחד בסעודת היום לכבוד ראש-חודש, מלבד ההוספה לכבוד החנוכה⁷¹.

יום שישי

א' בטבת, ז' דחנוכה – ב' דראש-חודש טבת

תפילה כדאמול. לרביעי קוראים "ביום השביעי".
תפילת מנחה והדלקת הנרות – כביום שישי שעבר.

68) כי אז יתחייב לומר ח"ק מייד, כפי שהורה הרבי – ראה 'תקשרות' גיליון תסו עמ' 15 הערה 16.

69) ספר-המאמרים (ליקוט) לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב, ח"ב עמ' שטו. אג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ח"כ עמ' רפג.

70) לוח כולל-חב"ד.

71) ראה שו"ע או"ח סי' תיט וכף-החיים שם ס"ק ד.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעני' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ד בכסלו ה'תשע"א – א' בטבת ה'תשע"ב

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
א'	כ"ד בכסלו	הלכות פרה אדומה פרק ח-י.	ה' מגילה וחנוכה פרק ג.	מ"ע קח.
ב'	כ"ה בכסלו	פרק יא-יג.	פרק ד.	מ"ע קח.
ג'	כ"ו בכסלו	פרק יד-טו. הלכות טומאת צרעת.. בפרקים אלו. פרק א.	תורת חכם וגוי. ספר נשים והוא ספר רביעי.. ה' אישות.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קח. קא.
ד'	כ"ז בכסלו	פרק ב-ד.	פרק ב.	מל"ת שח. שז.
ה'	כ"ח בכסלו	פרק ה-ז.	פרק ג.	מ"ע קיב.
ו'	כ"ט בכסלו	פרק ח-י.	פרק ד.	מ"ע קי.
ז'	ל' כסלו	פרק יא-יג.	פרק ה.	מ"ע קיא.
ח'	א' בטבת	פרק יד-טז.	פרק ו.	מ"ע קב. קג.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחה החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
א', כ"ד בכסלו	4.25	5.14	5.36	6.37	9.01	11.34	12.04	4.36.6	5.03
ב', כ"ה בכסלו	4.26	5.14	5.37	6.38	9.01	11.34	12.04	4.36.9	5.03
ג', כ"ו בכסלו	4.27	5.15	5.38	6.39	9.02	11.35	12.05	4.37.1	5.04
ד', כ"ז בכסלו	4.27	5.16	5.38	6.39	9.02	11.35	12.05	4.37.4	5.04
ה', כ"ח בכסלו	4.28	5.16	5.39	6.40	9.03	11.36	12.06	4.37.8	5.04
ו', כ"ט בכסלו	4.28	5.17	5.39	6.41	9.03	11.36	12.06	4.38.1	5.05
ז', ל' בכסלו	4.29	5.17	5.40	6.41	9.04	11.37	12.07	4.38.5	5.05
ח', א' בטבת	4.29	5.18	5.41	6.42	9.05	11.37	12.07	4.38.9	5.06

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
וישב	4:00	5:16	4:14	5:17	4:04	5:15	4:19	5:19
מקץ	4:03	5:19	4:17	5:20	4:06	5:17	4:21	5:22

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרנוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

ההדלקה - בין מנחה לערבית, אחר התחלת השקיעה⁶². מדליקים ככוכב וכחגיגת אכנט בלבושים הרגילים, לא באלו של שבת ויום-טוב⁶³. ביום זה יצא אדמו"ר הזקן לחירות ממאסרו השני בשנת תקס"א⁶⁴.

יום שלישי

כ"ח בכסלו, ד' דחנוכה

הרבי מציע לתת היום - או מחר - הוספה מיוחדת ב'רמי חנוכה⁶⁵.

שם לא הקיצם - לא יברך. ובמשנה-ברורה שם, שהנוהג להקל ולברך גם כשישנים אין למחות בידו.

62 הרבי העיר ע"ז "הדעות בזה - ראה טושו"ע סי' תער"ב ונ"כ", השו"ע פסק להדליק בסוף השקיעה, דהיינו צאת הכוכבים כדעת הרמב"ם, הרא"ש והטור, אך בביאור הגר"א הביא דעת הרשב"א הר"ן והמרדכי שצ"ל בתחילת השקיעה [אלא ששם מדובר על שקיעה שניה כדעת ר"ת]. ומנהגו ש"מדליקים שידלקו הנרות 50 דקות לכל הפחות" (ראה לעיל הערה 27), הוא לצאת ידי כל הדעות. אך לעיקר הדין סוברים כנראה שהעיקר כפסק בשו"ע ומג"א - צאת הכוכבים, ראה סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 184 ובהערה 79, וכן בילקוט יומי לשנת תש"ג באנגלית שכתבו הרבי במקור (בלה"ק) בכ"ק, וכן נדפס כל השנים במדור 'זכור אל תשכח' שבחבורות 'שיחות לנוער' בכל השפות - להדליק "עם חשכה", ולכן אין מקפידים להדליק מייד בתחילת השקיעה כדעת הגר"א.

63 ספר-המנהגים.

64 החופשה השנייה בשנת תקס"א היתה נצחון תורת החסידות ודרכי החסידות ביתר שאת ויתר עז כממו שהיה בפעם הראשונה (בשנת תקנ"ט) - שאז היתה ההלשנה בעיקרה על אדמו"ר הזקן, וההלשנה בשנת תקס"א היתה בעיקרה על תורת החסידות. ספר-המנהגים עמ' 93, מלוח היום-יום עמ' ז, וקונטרס לימוד החסידות פרק ו, עיי"ש בארוכה.

ב' דחנוכה חופשה ניתנה לו להעתיק דירתו למעון פרטי, ואשר יקבע דירתו - באופן זמני - בפטרבורג (רשימת אדמו"ר מהוריי"צ, 'ספר התולדות - אדמו"ר הזקן' ח"ג עמ' 746). ובספר-השיחות תורת-שלום עמ' 84 איתא שיצא בנר החמישי. והשיב כ"ק אדמו"ר נשיא זורנו: "ויש לומר, דבשניה היו ענייני נאולה (גם כפשוטם) - הובא בליקוטי שיחות כרך כה עמ' 399 הערה 44.

ואף בגאולתו הראשונה, י"ט כסלו תקנ"ט, היתה שלימות הגאולה (בגנוע אלינו) באופן ש'חור לבוריו' בימי חנוכה - שהרי ביום ג' דחנוכה חזר מפטרבורג לויטבסק, כדאיתא בליקוטי דיבורים עמ' 23 (ה'תוועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 95 ועמ' 101).

65 ספר-השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 163, וסה"ש תש"ג ח"א עמ' 194.

כרבעי מעצמו, גם בלא שיזכירוהו על כך⁶⁴. שחרית: נוהגים להדליק נר חנוכה בבית-הכנסת (מקומו ככליל אמש) בלא ברכה, לפחות עד אחר התפילה⁶⁵. גם כעת מדליקים על-ידי שמש⁶⁶. אָבֵל אינו אומר את ההלל לפני התיבה. לאחר הלל חוזר האָבֵל לעמוד, לאמירת חצי קדיש⁶⁷. הלל שלם (כל ימי החנוכה), חצי קדיש. שלושה עולים לתורה: כהן - "ביום השני... מלאה קטורת", לוי: "פר אחד... בן צוער", ישראל: "ביום השלישי...", וכיוצא בזה בשאר ימי החנוכה⁶⁸. ואחר-כך ממשיכים כסדר: אשרי, ובא לציון, תתקבל, בית יעקב וכו' עד סיום התפילה⁶⁹.

אין מתענים בחנוכה, אפילו חתן ביום חופתו⁶⁰.

יום שני

כ"ז בכסלו, ג' דחנוכה

הדלקת נר חנוכה:

לשאלת רבים: ככל ערב, אם האב נמצא מחוץ לבית ויחזור בשעה שבני הבית נייעורים, ימתינו לו. אם רואה שיגיע כשהם ישנים, יבקש מאשתו או מאחד הילדים להדליק עבור הבית, ובבואו רשאי להדליק לעצמו אם כיוון שלא לצאת בהדלקתם. אם הילדים יודעים בכיורו שהאב אינו מקפיד ומדליקים תוך חצי שעה מצאת-הכוכבים, ידליקו אז. לא הדליקו, מדליק כל הלילה, אם בני-ביתו נייעורים. ואם כולם ישנים, נכון להקיצם ולברך⁶¹.

54 'התוועדות' תשמ"ה ח"א עמ' 652, ח"ב עמ' 1169, ח"ג עמ' 1537, ועוד.

55 פרמ"ג סי' תרע"ה בא"א ס"ק ד.

56 ראה טעמים לזה ב'שערי הלכה ומנהג' שם עמ' רעו.

57 מכיוון שהוא סיום לתפילת שמו"ע, שו"ע אדמו"ר ח"א עמ' 746, נה"ס ד'.

58 אג"ק ח"י עמ' רצו. לוח כולל-חב"ד (שגם בארה"ק מנהגו כדעת הרמ"א סי' תרפ"ד ס"א, ושו"ת הצמח-צדק או"ח סי' סח), מוגה - אגרות-קודש ח"ט עמ' כה (ופלא שנשמטה ההוראה מספר 'שערי הלכה ומנהג') וראה 'התקשרות' גליונות תרמ ותרמ"ג בנדון.
 59 לוח כולל-חב"ד.

60 שו"ע ורמ"א סי' תקע"ג. הוספת לשו"ע אדמו"ר סי' תר"ע ס"ה. לוח כולל-חב"ד.

61 עד עלות-השחר. שו"ע ונו"כ סי' תער"ב. בלוח כולל-חב"ד,

נס חנוכה על-ידי

מצוות במסירת נפש

שלוש דרגות בקיום המצות ובעבודת האדם, וכנגדן שלושה סוגי ניסים • מדוע בחנוכה נהגו כל ישראל להיות מהמהדרין מן המהדרין, ומה ההבדל בין קיום מצווה בהידור לקיומה במסירת נפש • רק על-ידי לימוד פנימיות התורה, מניח האדם את עצמו לגמרי מפני רצון ה' • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

לקיים לא רק את המצוה עצמה, אלא גם את ההידור, ואפילו את ההידור מן ההידור.

ב. בחנוכה ישנם שני ניסים⁵: א) ניצחון המלחמה, שעל זה תיקנו הלל והוראה, ב) נס פך השמן, שעל זה תיקנו הדלקת הנרות.

ועניין "מהדרין מן המהדרין" הוא (לא במצות הלל והוראה, אלא) במצות הדלקת הנרות הקשורה עם נס פך השמן.

ולהבין מעלת נס פך השמן על כל הנסים ובכללם גם נס ניצחון המלחמה - יש להקדים ולבאר שבהנהגות שלמעלה מצינו ג' אופני הנהגות:

א) הנהגה טבעית. - הנהגה הטבעית גופא יכולה להיות באופן נעלה, בהצלחה, אבל, אף שזהו עניין של הצלחה, הרי זה בכל זאת רק הצלחה שעל-פי טבע.

ב) הנהגה נסית שלמעלה מטבע. ובאופן כזה

א. מצות¹ נר חנוכה חלוקה מכל המצוות בשני עניינים:

א) בכל המצוות ישנו קיום המצוה כתיקונה, וההידור במצוה, אבל אין עניין של הידור מן ההידור.

וראה לדבר - מדברי הגמרא² "הידור מצוה עד שלישי במצוה", והגמרא מוסיפה "עד שלישי משלו, מכאן ואילך משל הקב"ה, ונמצא, שיכולים להדר עד אין שיעור, וכל זה נכלל ב"הידור מצוה".

מה שאין כן במצוות חנוכה ישנה לא רק המצוה עצמה, ולא רק הידור מצוה, אלא גם מהדרין מן המהדרין³.

ב) בכל המצוות - מקיימים רוב בניישראל רק את המצוה עצמה. אבל במצוות נר חנוכה נהגו כל ישראל⁴:

1 חלקה הראשון (ס"א"ה) הוגה על-ידי כ"ק אדמו"ר, ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 92 ואילך. והמשכה (ס"ו ואילך) - מהנהגה בלתי מוגה.

2 ב"ק ט, ב.

3 שבת כא, ב. וראה בארוכה אגרות יקודש כ"ק אדמו"ר ח"א ע' רכא ואילך.

4 שו"ע אר"ח סרע"א ס"ב, בהגהת הרמ"א.

אלה שלא קיימו מנהג זה בשלמות, ישתדלו להשלים בימים הסמוכים לחנוכה, וכל המקדים הרי זה משובח⁴⁵. יש לחלק דמי-חנוכה לכל התלמידים, ואפילו למי שספק אם הוא בגדר תלמיד - ולו על-שם העתיד. ואולי זה גופא יסייע שיתקרבו בהקדם⁴⁶.

חינוך:

מנהג ישראל⁴⁷ לשחק ב'סביבון', וידוע מנהג בניי ישראל לכתוב על ה'סביבון' את האותיות נ"ג-ה"ש, ראשי-תיבות: "נס גדול היה שם"⁴⁸, ובכמה מקומות עורכים 'הצגות' הקשורות עם סיפור פרשת ימי חנוכה, מתחפשים ל'חשמונאים' וכו' וכמובן - ובפרט בקשר לבנות - הכול באופן של צניעות ועל-פי הוראת חכם, וכך ימי החנוכה מסוגלים ביותר לארגון כנסים לילדיישראל - צבאות ה'⁴⁹.

צדקה:

נוהגים להרבות בצדקה בימי חנוכה⁵⁰, ו"אנו מחוייבים בימי חנוכה... גמ"ח בממון וגוף"⁵¹. עורכים מגבית של צדקה, וזה הזמן המתאים להשלים את מגביות הצדקה של כל חודש כסלו⁵², ובפרט בזאת חנוכה⁵³.

בעניין המגביות לצדקה בימי סגולה, הודיע הרבי פעמים רבות, שעל כל אחד ואחד להתעורר ולנרדב

45 סה"ש תש"נ הנ"ל בהערה 40.
46 אג"ק כרך כא עמ' קצח, וראה בס' היכל מנחם ח"ב עמ' קצג.
47 גם בבית רבתינו נשיאנו - 'התוועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 185.
48 ראה בניישישכר מאמרי חודש כסלו-טבת מאמר ב' (מו, ב).
49 סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 360 הערה 32.
50 'התוועדות' תשמ"ב ח"ב עמ' 545.
51 ספר-המנהגים, עיי"ש בהערה, ובלקו"ש ח"ה עמ' 443 בהערות.
52 פרי-מגדים שם, הובא ונתבאר בלקו"ש הנ"ל.
53 'התוועדות' תשמ"ז חלק ב' עמ' 204 ועמ' 215.
54 לקו"ש ח"ה עמ' 444.

דמי-חנוכה³⁹:

הרבי הורה להשתדל לתת מעות-חנוכה לילדים ובנים ובנות⁴⁰, הן קטנים והן גדולים⁴¹. וכן היה אדמו"ר מהורש"צ נ"ע נותן לבנותיו, גם אחרי הנישואין, וגם לחתניו⁴² על-כל-פנים פעמיים במשך ימי חנוכה, ומה טוב - מצד התגברות חושך הגלות, כולל ובמיוחד בנוגע להידררות מצב החינוך - להוסיף ולהרבות באור וקדושה, ולתת דמי חנוכה גם בכל יום, חוץ מבשבת (גם לא בדבר המותר - גזירה כו') והוספה מיוחדת - כפליים, או ג' פעמים ככה - בליל הרביעי או החמישי⁴³.

והנשואים - יבקשו האיש מהאשה, והאשה מהאיש, וכיוצא בזה בנוגע לוקנים ווקנות, לסייע להם כ"מעות חנוכה" לעשות מבייתם "בית חב"ד"⁴⁴.

37 שיחת ש"פ וישב תשל"ד ח"א עמ' 196.
38 ע"פ שיחת ש"פ וישב תשל"ג ס"ב (בלתי מוגה - שיחות קודש תשל"ג ח"א עמ' 209) ושיחת ש"פ וישב תשל"ז ס"א (כנ"ל - שיחות קודש תשל"ז ח"א עמ' 358).
39 תוכנם - [לא לשמחם בלבד, אלא] עניין החינוך, מתן 'פרס', כמיקדמה' לעודדם שיוסיפו יותר בלימוד התורה (התוועדות) תשמ"ח ח"ב עמ' 65; להראות שגם הממון הנפך לרוחניות על-ידי שמשמש לעניינים כשרים ובפרט לענייני קדושה (לקו"ש ח"י עמ' 290), ובמיוחד - לחונם להרבות בצדקה (התוועדות) תשמ"ט ח"ב עמ' 63.
40 סה"ש תש"נ ח"א עמ' 210.
41 שם, עמ' 199.
42 סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 163, נדפס גם ב'שערי הלכה ומנהג' אר"ח ח"ב ס' רפג. כ"ק אדמו"ר מהורש"צ נ"ע נתן גם לכבודותיו, שיחת נר ה' לחנוכה תשל"ל (בלתי מוגה) בסופה.
43 לקיים מנהג כ"ק אדמו"ר מהורש"צ, המובא בהיום-יום, כח כסלו - סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 163, וסה"ש תש"נ ח"א עמ' 194. 'שערי הלכה ומנהג' שם.
44 'התוועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 132.

היה ניצחון המלחמה בחנוכה - "מסרת גבורים ביד חלשים ורכים ביד מעטים",⁶ שזוהו נס שלמעלה מטבע. - אילו היה הניצחון באופן של גבורים ביד גבורים, הרי זה גם עניין של הצלחה, שהרי זוהי מלחמה, אבל עדיין אין זה נס; אבל "גבורים ביד חלשים ורכים ביד מעטים" הוא נס שלמעלה מטבע. (ג) הנהגה שלמעלה גם מנס - דבר שאינו מוכרח מצד עניני הגוף, או אפילו מצד עניני הנשמה, אלא זהו עניין של הירוד, והירוד בעניני הנשמה - כפי שהיה בנס' שמצאו שמן טהור, שזוהו עניני הקשור רק עם הנשמה, ויתירה מזה, שהיה רק כדי להראות חיבתן של ישראל (שהרי על-פי דין היו יכולים להדליק גם בשמן טמא, לפי שטומאה דחוייה או הותרה בציבור, והנס היה רק בכדי להראות חיבתן של ישראל).⁸

ג. היות שכל העניינים שלמעלה תלויים בעבודת האדם, ישנם ג' אופנים בעבודת האדם שמביאים ג' אופני הנהגות הנ"ל:

הנהגה טבעית - באה על-ידי קיום התורה ומצוות, כמו שכתוב⁹ "אם בחוקתי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה", וכל שאר הברכות.¹⁰

הנהגה ניסית - באה על-ידי הירוד מצוה דווקא; כאשר לא מסתפקים בקיום המצוה רק על-פי דין, אלא מהדרים במצוה, משתדלים שהמצוה תהיה בהירוד - אזי נותן הקב"ה "מידה כנגד מידה"¹¹, הנהגה שלמעלה מהטבע.

אבל אופן ההנהגה הג' - בא על-ידי מסירת נפש

(6) נוסח הודאת "ועל הנסים" בתפלת העמידה וברמ"ז.
(7) ובפרטיות יותר: גם הנס של ניצחון המלחמה חלוק משאר הנסים, שכל הנסים, כמו הנס של יצ"מ והנס של פורים, קשורים עם הגוף (הצללת הגוף או הצלה מיסורי הגוף), מה שאין כן נס חנוכה קשור עם הנשמה, שהרי הגיירה היתה "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך", ועל זה עמדו בניישראל ולחמו מתוך מסירת נפש, ונמצא, שגם הנס של ניצחון המלחמה הוא עניין הקשור עם הנשמה. וזוהו גופא ניתוסף עילוי מיוחד בנס השמן - שבעניני הנשמה גופא היו עניני של הירוד (מהנחה בלתי מוגה).
(8) ראה לקו"ש ח"א ע' 81 ואילך.
(9) בחוקתי כו, ג ואילך.
(10) שכן, בשביל מי נברא העולם - אם לא בשביל היהודים מקימי תורה ומצוות (מהנחה בלתי מוגה).
(11) סנהדרין צ, סע"א.

דווקא, שהוא נעלה יותר גם מעניין הירוד מצוה.

ד. וביאור מעלת המסירת נפש על הירוד מצוה: הירוד מצוה פירושו שהאדם מקיים את המצוה לא בגלל שמוכרח לקיימה, אלא יש לו תענוג ("געשמאק") בדבר, ועושה זאת מתוך חשק וחיות, ולכן משתדל ומחפש דרכים כיצד לעשות זאת באופן טוב ויפה יותר, אף-על-פי שאינו מחויב בכך.

- והמשל לזה מעבד שמקיים פקודת המלך, שאם אין לו געשמאק וחיות בדבר, ועושה זאת רק מפני שמוכרח לקיים את הפקודה, אזי מקיים הוא את הפקודה כשלעצמה, מבלי להשתדל להדר, כיון שאין לו געשמאק בזה. מה שאין כן אם הדבר יקר אצלו ויש לו חיות בדבר, אזי משתדל להדר בזה.

- אבל אף-על-פייכן, הרי הוא מציאות בפני עצמו; ישנו הגעשמאק והרצון שרוצה לקיים את המצוות, וישנה מציאותו של הרוצה.

מה שאין כן מסירת נפש פירושה - שאינו מציאות בפני עצמו כלל, וכל מציאותו היא לקיים רצון העליון.

כוונתו ומטרתו אינה יהיה ה"חושב", ה"מדבר" וה"עושה"; כוונתו ומטרתו היא שהדבר ייעשה, ובמילא, אין אצלו נפקא מינה אם הדבר ייעשה על-ידו או על-ידי אחר; העיקר שהדבר ייעשה.

ועל-ידי העבודה של מסירת נפש, שמיניח את עצמו הצדה לגמרי, ומניח אפילו את נשמתו, והעיקר אצלו הוא קיום המצוה - אזי משלם לו הקב"ה "מידה כנגד מידה", שהנהגה שלמעלה היא באופן נעלה יותר מנס, שזוהו עניין שאינו קשור כלל עם מציאותו.

ה. וכיון שבחנוכה עמדו בניישראל במסירת נפש - לכן היה הנס דפך השמן כדי להראות חיבתן של ישראל, שאין לזה שייכות לעניינים של מציאות; על-ידי עניין של הירודים - נמשכת ההנהגה של נסים שלמעלה מהטבע, אבל זהו עניין הקשור עם הגוף, עם מציאותו. מה שאין כן על-ידי מסירת נפש, שמיניח לגמרי את מציאותו - נמשכת ההנהגה שלמעלה באופן שאינו נוגע כלל למציאותו.

בחנוכה יורד האבל לפני התיבה.²⁰ כשמדליקים נר חנוכה בבית-הכנסת אחרי ערבית, נוהגים להדליק לפני עלינו.²¹ המדליק יוודא שאמר 'אתה חוננתנו', ואם שכח לאומרה - יאמר תחילה התיבות 'ברוך המבדיל בין קודש לחול'. אחר-כך מבדילים.

הסדר בבית: הבדלה, נר-חנוכה, וייתן לך.²² בבית הרב לא היתה ההדלקה ברוב-עם, ואדרבה.²³

בהדלקת הנרות אין מברכים 'שהחיינו' (אלא אם כן זו ההדלקה הראשונה שלו השנה). מדליקים תחילה את הנר החדש, שמצייבים אותו משמאל לנר שהיה אמש, וממשיכים משמאל לימין (וכן בכל הלילות). אחר הדלקת כל הנרות אומרים: "הנרות הללו"²⁴.

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ לא הקפיד להחליף את הפתילות בכל יום.²⁵

מתעבכים סמוך לנרות כחצי שעה.²⁶ מדייקים שידלקו הנרות חמישים דקות לכל הפחות.²⁷

נר שכבה בתוך שיעור זמן דליקתו - חוזרים

20) שם.
21) כך נהגו במניין של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.
22) ספר-המנהגים.
23) ראה לקוטי-שיחות כרך ב עמ' 483.
24) שם עמ' 70, מסיפור אדמו"ר ועוד.
25) 'תורת מנחם - התועדויות' (טו) תשט"ז ח"א עמ' 303 (בלתי מוגה), עיי"ש הטעם. בקונטרס 'ברוך שעשה ניסים' חנוכה תשי"א, שבו נדפס מנהגי חנוכה לראשונה, כתב הרב: "נהגו שהפתילות יהיו בכל יום חדשות. וי"א דאין חוששין לזה, ואדרבה הישנות נוחין יותר לדלוך. ולע"ע, לא יכולתי לברר מנהג רבינו בזה [משמע שאם יתברר מנהג, יוכרע הספק]". ולפלא שבספר-המנהגים, שנדפס בשנת תשכ"ו, נעתק משם ללא שינוי (ולא ידוע שהניסו או את הישנה הנ"ל כלל), למרות האמור באותה שיחה. ואף שהרבי נהג (עכ"פ בשנים האחרונות) להדליק בפתילות חדשות בכל יום, הנה עד שנת תשמ"ח הכינה את החנוכה הרבינית או אחד מהמשב"ק בבית, ואח"כ - הר"ר ש"ד"ב שי' גאנבורג, ולא ידוע אם קיבלו הוראות מהרבי על כך.
26) ספר-המנהגים, ע"פ האחרונים סי' תרע"ב ס"ב. וכדלהלן - יש לעסוק באותה שעה יחד עם בני ביתו בתורה או בשמחה של מצוה.
27) ספר-המנהגים, ועיי"ש הטעם. ולמעשה, מדייקים בזה בלא פלוג גם כשמדליקים אחר צאת הכוכבים, כגון במוצאי שבת או כשמדליקים באיחור.

ומדליקים אותו, ללא ברכה.²⁸ אחר שיעור זה - רשאים לטלטל את החנוכה גם אם הנרות דולקים עדיין.²⁹ אחר שיעור זה - רשאים לעשות מלאכה³⁰ שלא כנגד הנרות (גם ביום הראשון והשמיני).³¹

התועדות:

מלבד התועדות עם בני הבית והקרובים ביותר (כנהוג אצל רבותינו נשיאינו³²), כדאי ונכון שבמשך ימי חנוכה ובכל יום ויום³³ יערכו בכל מקום ומקום - בחוג המשפחה³⁴, וכן בבתי-ספר, מקומות עבודה וכו', לפי תנאי המקום והזמן - התועדות ומסיבות של שמחה בעניני דיומא³⁵, הן לאנשים, הן לנשים והן לטף, בניים ובנות³⁶ [בכל המוסדות יש להתוודע עם התלמידים לפחות פעם אחת, ובמוסדות שולמדים בהם בחנוכה - להתוודע כמה פעמים. ההתועדות - בזמן הדלקת הנרות, לומר דבר תורה מעניינא דיומא, ואחר-כך שאחד הילדים ידליק נר

28) ספר-המנהגים.
29) שם.
30) מהלשון בספר-המנהגים "עושים מלאכה" (ולא "עושות" או "הנשים עושות"), משמע שלפני שיעור זה גם האנשים אינם עושים מלאכה, ע' ספר חסידים סי' קכא וס' מהרי"ל-מנהגים, הוצאת 'מכון ירושלים' עמ' תט. מאידך ראה בהשלמה לשו"ע אדמו"ר סי' עת"ר ס"ו ד שהבין שזו רק משמעות, וכשאר הפוסקים שהביאו זאת, גם הוא תלה זאת במנהג בפועל. וכיוון שככל הידוע לא נהרו בזה רבותינו ואנ"ש (וגם בלוח כולל-חב"ד כתב זאת רק לנשים), ניתן לכל היותר לדייק שהרבי לא שלל מנהג זה (לא להרוצים להחמיר על עצמם), אבל לא שעשהו "הוראה לרבים".
31) ספר-המנהגים.
32) היום-יום, כח כסלו. וביאר הרב, שזה צ"ל לא בדרך אגב, כדי 'לצאת ידי-חובותי', אלא בהתלבשות ובהכנה מקודם ובסבר-פניסי-יפות, שאז יתקבלו דבריו (שיחות-קודש תשי"ח עמ' קלא).
33) לקו"ש כרך כה עמ' 401. וראה התועדות תש"ו ח"ב עמ' 186 ואילך, ש'שמחה פורצת גדר' של חושך העולם, עיי"ש.
34) כמנהג רבותינו נשיאינו הנ"ל בהערה 32.
35) לנהוג כ'מהדרין מן המהדרין' גם בענין זה, וכמנהג שהביא הרמ"א (תר"ע ס"ב) לומר שירות ותשבחות בסעודות שמרבים בהם (סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 122), כדעת הרמב"ם סימי חנוכה הם 'ימי שמחה והלל' (סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 207).
36) 'ולהעיר, שענין זה שייך גם למנהג נתינת דמי חנוכה: (א) נתינת דמי חנוכה פועלת שמחה. (ב) כשמודיעים על חלוקת דמי חנוכה - מתקבצים רבים, וכשמודיעים בדמי חנוכה, נוספים עליהם" (סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 165 הערה 105).

שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי...¹⁰.
* אין לדלג לכתחילה 'על הניסים' כדי שיוכל לענות קדושה ומודים¹¹ (והוא הדין לקדיש).
* אין לומר "הנרות הללו" בשבת¹².

* מי שברך ברכת-המזון בשתי הסעודות הראשונות של השבת, ואמר 'ועל הניסים' אך שכח

ומבאר שהוא לאחר סיום ברכה רביעית ב"ונאמר אמן". ע"ד הסיום - גם הרבי כתב בא"ק ח"א עמ' רכה, "ואולי שסומכים על סוף הברכה, ונאמר אמן", שלכן אין עונין 'אמן' אחרי 'אל יחסרנו' (ולא כקצות השולחן לעיל ס"ב (מחיי אדם מז, א) שיש לענות שם 'אמן'. וצ"ע שתירת דבריו מהנ"ל. ואולי הכוונה שלדעתו יש לענות ע"ז כמו שנהגו - החל מתקופה מאוחרת יותר מחיבור הנוסח 'ונאמר אמן' - לענות אחרי כ"א מבקשות 'הרחמן', עסי' קפט בשו"ע אדמוה"ז ס"ז. וראה ביאור ומקורות לזה ב'סדור רבינו הזקן עם ציונים והערות' עמ' שעז. שם מציע ע"ד דברי שו"ע אדמוה"ז שם ס"ז, שלאחר שנהגו לומר 'הרחמן' בכמה גוונים "נעשו כאילו הם מטופס הברכה", וא"כ ה'אמן' שעליהם קאי גם על טופס הברכה. ומה שלא נקטו כ'סיום' את 'ואימרו אמן' שבו מסיימים למעשה, צ"ל שהכרות "ונאמר אמן" הפסיקה העניין. ואכן במכתב כ"ק אדמו"ר מהור"י צ, אג"ק ח"א עמ' רב, מונה י' בקשות הרחמן כעניין בפ"ע כנגד עשר ספירות, ואינו מונה את הרחמן דיו"ט) וכ"כ בערוך השלחן סי' תרפ"ב, וכ"מ ביד אפרים ומשנ"ב שם.

10) רמ"א שם (ובסו"ס קפו "יוכל לאומרו") [ובסי' קפח ס"ז משוה השלמת יעלה ויבוא לעל הניסים], ועד"ז בשו"ע אדמוה"ז שם ובמקור חיים להחיי"ו סי' תרפ"ב, וכן בט"ז דהלכן. ולכאורה הפירוש, שכיוון שיוכל, גם צריך לנהוג כן לכתחילה. ובט"ז סי' תרפ"ב ס"ק ג' וא"ר שם ס"ק ב' כתבו שכל"שכן שמי ששכח בתפילה יאמר קודם יהיו לרצון האחרון "יהי רצון מלפניך שתעשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. בימי מתיתו..." (ומה שבי' דרך החיים (רטוב), מביא את הרמ"א, אך דיני תפילה (לגפט) השמיט את הט"ז, וכן בקיצור שו"ע (מד, טו וקלט, כא), אולי זהו מרוב הקיצור, שהרי לא ידוע מי שחולק על דין זה להדיא. ופשיטא שאין ללמוד ממה שאדמוה"ז בסידורו מזכיר זאת בברהמ"ז ולא בתפילה, שהרי את רוב דיני טעות בתפילה לא הביא בסידורו כלל.

בראש-חודש, יקדים לזה 'הרחמן הוא יחדש' משום דתדיר קודם. שו"ע, רמ"א ונו"כ סי' תרפ"ב ס"א.
11) ספר-המנהגים, משו"ת הצמח-צדק (שער המילואים ח"א סי' יא, ובמהדורת תשנ"ד א"ח סי' קיג).
12) בש"פ מקץ, שבת חנוכה תשמ"ב, לאחר השיחה הראשונה, אמר הרבי "שבת זאגט מען ניט [=בשבת אין אומרים] 'הנרות הללו'" (נשמט מההנחה בלה"ק, אך נמצא בהנחת הת' מהתועדות זו), ומאז לא ניגנו זאת עוד בבית חיינו בשבת, מלבד המלים האחרונות "על ניסין..."

לומר 'רצה' ונזכר לאחר שהתחיל ברכת 'הטוב והמטיב' (אפילו אמר רק מילת 'ברוך' בלבד¹³) - חוזר לראש, ואומר 'רצה', אבל אין צריך להזכיר 'ועל הניסים'¹⁴.

שבת מברכים חודש שבת. אמירת התילים בציבור בהשכמה. אחר-כך, במשך כשעה, לימוד מאמר חסידות.

שחרית: אחרי חזרת הש"ץ: הלל שלם, קדיש תתקבל. שיר של יום, קדיש יתום.
מוציאים שני ספרי-תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת השבוע - וישב. מניחים את ספר-התורה השני על הבימה ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה, ואחר-כך קוראים למפטיר בספר השני בפרשת נשא "ויהי ביום כלות משה... נחשון בן עמינדב". הגבהה וגלילה ספר שני. הפטרה: "רני ושמחי" (זכריה ב, יד-ז). קרא הפטרה אחרת - קורא אחריה "רני ושמחי", ואם נזכר אחר הברכות - קורא אותה בלא ברכה¹⁵.

המולד: יום רביעי בלילה, אור ליום חמישי, בשעה 12:10-10 חלקים.
מברכים החודש: ראש-חודש שבת ביום החמישי וביום השישי. אין אומרים 'אב הרחמים'¹⁶.
יום התועדות (ובית-רשאה). ובוודאי אפילו בשבתות החורף יש לחלק התועדות או לסדרה באופן כזה, שיוכלו המשתתפים בה להמשיך ההתועדות בסעודת שבת בבתיהם¹⁷.
מנחה. אין אומרים 'צדקתך'¹⁸.

יום ראשון

כ"ו בכסלו, ב' דחנוכה

מוצאי שבת-קודש: אין מאחרים תפילת ערבית כל-יך כמו בכל מוצאי שבת-קודש¹⁹.

13) שו"ע אדמוה"ז סי' קפח ס"ט. סידור אדמוה"ז.

14) שו"ע אדמוה"ז סי' קפח סעיף יד. ולכאורה גם לדעתו אין איסור להזכיר. (ריכזו הדעות בנושא בס' בירור הלכה תנינא א"ח ח"א עמ' שעא).

15) לוח כולל-חב"ד.

16) שם.

17) אג"ק כרך י עמ' ד, ועיי"ש עמ' סט.

18) לוח כולל-חב"ד.

19) שם.

וכמו כן לאידך גיסא - שכאשר ההנהגה שלמעלה אינה קשורה עם מציאות, הרי היא מעוררת אצל בני-ישראל להניח את עצמם מתוך מסירת נפש. ודווקא עניין המסירת נפש ישנו בכל בני-ישראל, אפילו קל שבקלים - כאשר הדבר נוגע בנפשו²⁰ (שלא כמו בעניין של תורה, צדקה וכו'). ולכן, בחנוכה, שאז היתה ההנהגה מלמעלה להראות חיבתן של ישראל - שעניין זה עוררו בני-ישראל על-ידי מסירת נפשם - הרי זה עורר אצל בני-ישראל את העניין של "מהדרין מן המהדרין", היינו,

מסירת נפש - אין השכל מחייב. מסירת נפש הוא עניין שאין לו אחיזה בשכל.

ז. ועל-פי הידוע שמכל מועד נמשכת הארה על כל השנה²¹, הרי גם מהמועד של חנוכה צריכים לקחת על כל השנה כולה - שגם קיום המצוות שבכל השנה יהיה מתוך ביטול ומסירת נפש, שזהו תוכן העניין של מהדרין מן המהדרין.
זאת ועוד:

ידוע²² שכל מצוה כלולה מכל המצוות, שלכן

על-ידי העבודה של מסירת נפש, שמוניח את עצמו הצידה לגמרי, ומניח אפילו את נשמתו - משלם לו הקב"ה "מידה כנגד מידה"

"העוסק במצוה פטור מן המצוה"²³. ומזה מובן שמצות נר חנוכה צריכה להאיר בכל המצוות, שגם בהם יהיה עניין המסירת נפש, שזהו עניין של מהדרין מן המהדרין.

ח. האמור לעיל שייך ונוגע לפועל גם אצל תלמידי הישיבה:

כללות העבודה של תלמידי הישיבה בלימוד התורה וקיום המצוות יכולה להיות בג' אופנים:

(א) שמירת סדרי הלימוד והנהגה כתיקונה הראויה לבחור תמים ("א ערליכער בחור").
(ב) לא רק ששומר סדרי הלימוד, ומיד לאחר הסדר סוגר את הגמרא או את ספר התניא, אלא הלימוד הוא באופן שאינו מביט על השעון, ולומד גם בזמן הפנוי שמחוץ לסדרי הלימוד (ופשיטא שכל ההכנות, לפני הלימוד ולאחרי הלימוד, אינם בזמן הלימוד אלא בזמן הפנוי), כי, לימודו אינו מפני ההכרח, אלא מפני יוקר העניין.

21) ראה לקו"ת ברכה צח, ב.

22) ראה סה"מ תרנ"ה ע' לו. המשך תרס"ו ס"ע סח. סה"מ קונטרסים ח"ב תלה, ב.

23) סוכה כה, סע"א. וש"נ.

לא רק קיום המצוה כתיקונה, ולא רק קיום המצוות בהידור, אלא מהדרין מן המהדרין, הנחת עצמותו וביטול לגמרי.

ולכן יש בנר חנוכה העניין של מהדרין מן המהדרין שאינו בשאר המצוות, וכל ישראל נהגו כן - כיון שכללות ענינו של חנוכה הוא מהדרין מן המהדרין, ביטול לגמרי, שזהו עניין המסירת נפש.

ו. והעניין בזה:

בזמן חנוכה - טמאו כל השמנים שבהיכל²⁴, והיינו, שטמאו והרעילו ("מ'האט אפגע'ס'ט") את עניין השכל, ובמילא, לא היתה יכולה להיות ההנהגה על-פי שכל, והוצרכו לילך מתוך מסירת נפש שלמעלה מהשכל.

שכל - מחייב קיום המצוות כתיקונם, ויתירה מזה, שהשכל מחייב גם קיום המצוות בהידור, כיון שגם על-פי שכל צריך להיות קיום המצוות מתוך חיות וגעשמאק, שעל-ידי זה נעשה הידור מצוה; אבל

12) תניא פי"ט. ד"ה אין הקב"ה בא בטרוניא תרפ"ה (סה"מ תרפ"ה ע' רנו ואילך). סה"מ תש"ט ע' 118 ואילך.

13) שבת שם.

הלכות ומנהגי חב"ד

יום שישי

כ"ד בכסלו

חנוכה, נעשה בכך 'בסיס לדבר האסור', ונאסר בטלטול בשבת. אם יודעים שיוזקקו במשך הערב לשימוש בכיסא, או להזיוז הצידה כדי לעבור שם, קיימות שתי אפשרויות. ראה בגיליון הקודם.

* בכל פעם שמתפללים בציבור, אף אם אין שם 'חיוב', מדליקים חמישה נרות לפני עמוד הש"ץ (ולא שניים בלבד)⁴. לכן יש להדליק בכל ערב שבת חמישה נרות גדולים לפני עמוד הש"ץ, שידלקו בשעת התפילות.

שבת קודש פרשת וישב

כ"ה בכסלו, א' החנוכה

* בכל ימי החנוכה אין מפסיקים לפני שמונה עשרה כדי להכריז 'ועל הניסים'⁵. שכה לאומרו, אם נזכר קודם "ה" של סיום הברכה, חוזר ומתחיל 'ועל הניסים', ואם כבר אמר "ה" – אינו חוזר⁶.

בברכת המזון, אם נזכר קודם "ה" של סיום הברכה, חוזר ומתחיל 'ועל הניסים', ואם כבר אמר "ה" – אינו חוזר, אך כשיגיע לפני 'הרחמן הוא יזכנו'⁷, יאמר 'הרחמן הוא יעשה לנו ניסים כמו

(6) ראה בס' 'משבחי רבי' עמ' 48, שהרבי אמר להרה"ח ר"ל ש' גרונר: "בכל פעם כשמתפללים – גם כשאין הש"ץ 'חיוב' – צריכים הנרות לדלוק!". וזה דלא כמנהג בעלזא וכו' וכמה מחסידי חב"ד, שבאם אין הש"ץ 'חיוב' מדליקים רק שני נרות (שהובא בשו"ע הקצר ח"א ס"פ כד). וצ"ב אם הכוונה שיש לנהוג כך תמיד, גם כשאין 'חיוב' כלל בין המתפללים בבית הכנסת.

(7) ונהגו לסמן זאת בטפיחה על השולחן וכדומה, כמו ב'יעלה ויבוא' ו'טל ומטר'.

(8) שו"ע הב"י ס' תרפ"ב ס"א (ועד"ו בשו"ע אדמו"ה ס' רצד ס"ז).

(9) קצות השולחן ס' מז בבדיהשולחן ס"ק יח ("מנהג העולם").

* בקריאת שמו"ת של פרשת וישב יש לקרוא את שתי ההפטרות – של פרשת השבוע ושל שבת חנוכה הראשונה ('דני ושמח'). למנהג רבותינו נשיאינו קוראים היום את ההפטרות של פרשת השבוע, ומחר לפני תפילת שחרית, אחר קריאת ה'שביעי' (שוב שמו"ת, קוראים את הפטרת 'דני ושמח').

* מתפללים מנחה ומדליקים נר חנוכה בבית הכנסת, כמוכן מ'פלא המנחה' בלבד (15:35 בערב באזור המרכז) (וטוב שיהיו עשרה בבית הכנסת בשעת ההדלקה)⁸, ובבית, ואחר-כך נר שבת⁹, אבל אין להתפלל מנחה ביחידות לצורך זה¹⁰.

* היום, מכיוון שמדליקים לפני זמן הדלקת נרות שבת, שהוא מוקדם לפחות בכ"ד דקות מזמן ההדלקה בכל יום, יש להקפיד לצקת יותר שמן, כדי שידלקו הנרות לפחות חמישים דקות אחרי שקיעת החמה¹¹ (המדליקים בנרות מוצקים, יש לעוררם שידליקו בנרות גדולים יותר מכל יום).

* היום אין מתעכבים חצי שעה סמוך לנרות¹².
* מגש, ואף כיסא או שולחן, שהניחו עליו נר-

(1) לוח כולל-חב"ד.
(2) ספר-המנהגים, ראה שם הטעמים לזה.
(3) קיצור ש"ה הל' חנוכה, וא"ר ר"ס תרע"ט. וכן נהג הרבי אחרי שנת תשמ"ח, כאשר חזר מן ה'אוהל' סמוך לשקיעה: הדליק נר חנוכה, נר שבת, ואחר-כך התפלל מנחה בציבור.
(4) לוח כולל-חב"ד למנהגנו, ולכל-הפחות חצי שעה (ראה משנ"ב ר"ס תער"ב ו'סו"ס תרע"ט).
(5) היום-יום, כה כסלו (ומהלשון משמע, שבכל זאת התעכב מעט). ספר-המנהגים.

באופן שאינו חושב על עצמו כלל, אלא כל ענינו הוא לקיים רצון הקב"ה.

ואז נעשית גם ההנהגה מלמעלה באופן שלמעלה מהטבע לגמרי – שזוכה ומקבל חוש בענייני חסידות, שיורגש ויונח אצלו ("ער זאל דערהערן און באַ אים זאל זיך אַפלייגן") עניני אלקות – עם היותם למעלה מהשכל לגמרי (שהרי נגלה דתורה היא למעלה משכל אנושי, ופנימיות התורה היא למעלה מהשכל לגמרי), והנחה זו ("דער אַפלייגן") תהיה באופן של התאמתות, שיביא לירי "בכך" בפועל ממש, במחשבה דיבור ומעשה, הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע לפעולה עם הזולת, להאיר את הסביבה כולה ב"נר מצוה ותורה אור"²⁰, ומאור שבתורה, זוהי פנימיות התורה²¹.

וכאשר כל בני-ישראל מתנהגים באופן כזה – אזי נעשה העניין של "כליא רגלא דתרמודאי"¹³, תרמודאי אותיות מורדת²², היינו, שמתבטל עניין המרידה באלקות, ונעשה אור בכל העולם כולו.

י. (ואמר כ"ק אדמו"ר): מנהג ישראל ליתן מעות חנוכה²³ (ונתן בידו הקדושה לכל אחד מהתלמידים מטבע אחד).

(שיחת ליל נר חמישי דחנוכה ה'תשי"ג, לתלמידי ישיבות תומכי תמימים דברוקלין, בחדרו הק'. תורת מנחם ס' ז, עמ' 241-246, בלתי מנוגה)

(20) משלי ו, כג.
(21) ראה פתיחתא דאיכ"ב ב ובפי' יפה ענף שם. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובפי' קה"ע שם. המשך תער"ב ח"ג ע' א'שכב. סה"מ תרפ"ט ע' 176. וש"נ.
(22) עמק המלך שער קריית ארבע ר"פ קיא (קה, א). קה"י ערך תרמוד.
(23) ראה גם שיחת ליל נר חמישי של חנוכה דאשתקד ס"ד (תורת מנחם – התוועודיות ח"ד ס"ע 230 ואילך). וש"נ.

ג) לימודו הוא באופן שמניח את עצמו לגמרי, שאינו מציאות בפני עצמו, אלא כל ענינו הוא למלא את שליחותו של הקב"ה – שהרי כל יהודי הוא שלוחו של הקב"ה להאיר את גופו ונפשו הבהמית והלקו בעולם על-ידי האור של "נר הוי' נשמת אדם"¹⁷, ולכן עבודתו היא שנוגע לו שהדבר ייעשה, ללא נפקא מינה אם הדבר ייעשה על-ידו אם לא¹⁸.

וכאשר עבודתו היא באופן של מסירת נפש, שאינו חושב כלל על עצמו, כי אם שהעניין יבוא לידי פועל – שעבודה באופן כזה היא מצד עצם הנשמה, ולא רק מצד הארת הנשמה המלוכשת בגוף ונפש הבהמית – אזי נעשית גם ההנהגה מלמעלה באופן שלמעלה מהטבע וללא אחיזה בטבע כלל, כך שגם כאשר בדרך הטבע אינו רואה שום דרך כיצד לבצע את הדבר, הרי הוא מצליח באופן שלמעלה מהטבע.

ט. ועניין זה – הנחת עצמותו מתוך מסירת נפש – בא על-ידי לימוד פנימיות התורה דווקא:

גם על-ידי לימוד נגלה דתורה מיתוסף חיות בקיום התורה ומצות, שיורגש אצלו היוקר של תורה ומצות, ועל-ידי זה יקיים את המצוה לא רק כתיקונה אלא גם באופן של הידור מצוה. אבל, הרגש היוקר של קיום התורה ומצות הוא רק במידה כזו ששייכת למציאות שלו.

אבל כאשר לומד פנימיות התורה, שבה מבואר העניין של ביטול היש, וגם דרגות נעלות יותר בעניין הביטול בעילוי אחר עילוי, אזי מגיע לדרגה כזו שנורגש אצלו היוקר של אלקות מצד עצמו, היינו, לא באופן ש'קרבת אלקים לי טוב'¹⁹, אלא שזהו טוב בעצם, מצד עצמו, וכמילא, עבודתו היא

(17) משלי כ, כו. וראה תניא שם.
(18) בזכרון אחרים: אלא שזכה שהדבר ייעשה על-ידו (חסר קצת).
(19) תהלים עג, כה.

פרשת וישב

וישב יעקב וגו' (לז,א)

"וישב יעקב בארץ" - יעקב ירד ממדרגתו הנעלית והתלבש בעניינים ארציים. "מגורי אביו" - כדי ללקט את ניצוצות הקדושה הנמצאים בהם ולהעלותם לאביו שבשמים (מגורי מלשון "אוגר בקיץ"). "בארץ כנען" - עבודה זו אפשרית רק בעולם הזה, הנקרא "ארץ כנען", כנען מלשון סוחר, כנאמר (לקמן לח), "בת איש כנעני", ותרגם, "בת גבר תגרא". רק בעולם הזה אפשר לזכות ב"סחורה" - תורה ומצוות.

(אורי-תורה בראשית דף ח"א"ב)

ויבוא הביתה לעשות מלאכתו (לט,יא)

לעשות מלאכתו: למבדק בכתבי חושבנה (אונקלוס)

גם בהיותו בבית פוטיפר, בהיותו עסוק בחשבונות ועסקים גדולים בענייני העולם, נשאר יוסף בדבקותו והתבטלותו לאלוקות. כיצד הצליח בכך? יוסף היה "נשמה ראצילית", והרגיש כיצד כל העולמות בטלים לאלוקות; הבריאה כולה נחשבת כאין ואפס, וענייני העולם אינם תופסים אצלו מקום כלל. לכן היה ביכולתו להכיל את שני הדברים גם-יחד - הביטול והדבקות לאלוקות מחד גיסא, והעסק בענייני העולם מאידך גיסא.

(דרך-מצוות דף פא)

וינס ויצא החוצה (לט,יב)

כל דבר גשמי המצוי בעולם נובע משורש ומקור רוחני עליון. הדבר הגשמי אינו אלא ביטוי מגושם של הבחינה הרוחנית. לכן כשאדם רואה איזה דבר גשמי, יכול הוא להתקשר לשורשו הרוחני של הדבר על-ידי שיזכור ויתבונן שהגשמי אינו אלא "ענף" של הרוחני.

זהו שרמז הכתוב:

"וינס" - יוסף ברח מהיופי הגשמי של אשת פוטיפר [כמאמר רז"ל (יומא לה) שהיא היתה מקשטת את עצמה לפניו].

"ויצא החוצה" - הוא התעלה מעל ומעבר לעולם הגשמי, ברח מהיופי הגשמי וראה את היופי הרוחני, היינו מידת תפארת העליון.

זהו שפירש רש"י (פסוק יא) "שנראית לו דמות דיוקנו של אביו" יעקב, שמידתו היא מידת התפארת.

(אורי-תורה פרשת וישב דף ח"א עמ' ב)

"ופרצת" תביא את המשיח

משיח יפרוץ את גדר העולם

אורות ענייניו של משיח איתא במדרש על הפסוק (בפרשת השבוע, פרשת וישב) "מה פרצת עליך פרץ", "זה רבה על כל הפריצים ממך יעמוד (משיח, שנאמר בו) עלה הפורץ לפניו וגו'". והיינו, שכל מלך נקרא בשם "פרץ", על שם ש"מלך פורץ גדר", ומלך המשיח הוא "רבה על כל הפריצים", שיהיה מלך על כל המלכים שהיו לפניו.

והעניין בזה: עניינו של "פרץ" הוא - כפשטות לשון הכתוב: "מה פרצת עליך פרץ" - שהנהגתו אינה כפי מנהג העולם.

וזהו גם עניין ימות המשיח:

החידוש דימות המשיח הוא - פריצת גדרו של עולם, והיינו, שאין זה כמו המעמד ומצב ד"גן עדן" שאינו שייך כלל לעולם כפי שהוא עם כל המדידות וההגבלות, אלא באופן של חיבור שני הפכים, היינו, שדווקא במקום שיש בו הגבלה של ד' קצוות, ד' רוחות, "ימה וקדמה וצפונה ונגבה" - נעשה עניין של "ופרצת". וזהו גם החידוש של משיח - שבהיותו אדם בעולם הזה (כמו שכתב הרמב"ם) יפעל בעולם את הסדרים של ימות המשיח באופן של פריצת גדריו העולם, ולכן נאמר עליו "עלה הפורץ לפניו".

והנה, תכלית השלימות של ימות המשיח "תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות". ומזה מובן, שבמשך זמן הגלות צריך להיות גם אופן העבודה של משיח, שנקודתו היא פריצת גדריו העולם.

[...] וכאשר פועלים פריצת גדר בכל ג' העמודים שעליהם העולם עומד - הנה בדרך ממילא נשתנה ונפרץ גדרו של העולם שעומד על ג' עמודים אלו.

וכאשר ישנה עבודה זו במשך זמן הגלות - אזי ממשיכים בגילוי שבקרוב ממש יקוים היעוד "עלה הפורץ לפניו", דא מלכא משיחא.

ובפרטיות יותר - בהמשך הכתוב "פרצו ויעברו שער ויצאו בו ויעבור מלכם לפניו וה' בראשם", כמבואר במפרשי התנ"ך ש"שבי הגולה יפרצו... שער ודרך בו יצאו מן הגולה", כי, "מלכם לפניו", היינו, ש"מלכם", "מלך המשיח", בחינת היחידה הכללית, הוא "לפניהם", שנמשך ופועל ונעשה חקוק בפנימיותם, "והוי" בראשם", "בראשם" דייקא, ולא על ראשם (על דרך פירוש רבינו הזקן בדיוק הלשון "תפילין שבראש", ולא תפילין שעל הראש), היינו, ששם הוי' מאיר בפנימיותם.

ועניין זה נמשך בגלוי על-ידי משיח צדקנו, אבל נעשה ונפעל על-ידי עבודתנו במשך זמן הגלות בהפצת המעיינות חוצה - שזהו עניין פריצת גדריו העולם, שאת "המעיינות", מקור מים חיים, מביאים למקום ה"חוצה", ועל-ידי זה פועלים העניין של "עלה הפורץ לפניו" במשך זמן הגלות בעבודה בכל ג' הקוין, ועל-ידי זה גם בגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו על-ידי משיח צדקנו.

(שיחת י"ט כסלו תשי"ט. תורת מנחם כרך כד, עמ' 285, 290 ואילך)

חנוכה ו'דמי חנוכה'

קטעי יומן מחלוקת 'דמי חנוכה' על-ידי הרבי בשנים הראשונות, ופעמים אחדות במפתיע בשנים שלאחר מכן • מה יאה יותר לחסיד: קבלת דמי חנוכה או היותו 'נר להאיר' להפיץ המעיינות? • הנשמה ירדה לשוחח עם יהודי אודות חנוכה - התבטא הרבי באחת השיחות • כיצד הגיעה הרפואה לעיני התינוק? • ועבור מה יש לנצל את הכסף באמת

ביום ב' נר א' דחנוכה כ"ה כסלו תשט"ו החל הת' [הרה"ח ר'] יוסף בלזינסקי (אז מתממי 770) את מכתבו לאחד מחבריו בארץ-הקודש, ובו כתב על אירועי 770, תוכן השיחות ועוד, ובאותו יום עדיין לא סיימו.

"היות ולא גמרתי את המכתב ביום שהתחלתי אלא אני גומרו היום, נר ה' דחנוכה, על-כן אני יכול לכתוב שהחתונות היו בחצר כ"ק אד"ש כפי שכתבתי וכ"ק אד"ש היה המסדר-קידושי. היום צריכים הבחורים להיכנס בשעה 6:30 לכ"ק אד"ש לקבל דמי חנוכה, אני חושב לעכב את המכתב עד לאחר קבלת הדמי חנוכה ואכתוב מזה".

ואכן הוסיף אחר כך: "בשעה 6:50 נכנסו לכ"ק אד"ש הבחורים לפי הכיתות, זאת אומרת שכולם נכנסו בפעם אחת אלא שקודם המבוגרים ואחר-כך הצעירים יותר. כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר אשר עניין חנוכה מורה לנו שצריך לעורר כוחות פנימיים יותר, וכן צריך להיות לימוד פנימיות התורה".

דמי חנוכה על שם העתיד

הנער קאפל באכער (מראשי הקהילה החבדי"ת

בדרום אפריקה) למד בצעירותו בשיבת 'תומכי תמימים' בניו-יורק, ברחוב בדפורד. באחד מלילות החנוכה, כשחזר לקראון-הייטס, שמע שהרבי מחלק דמי חנוכה לתלמידי הישיבה ב-770. הסדר היה שתלמידי בדפורד מעולם לא קיבלו מהרבי דמי חנוכה, ורק הבחורים הלומדים ב-770 זכו לכך. בכל-זאת נכנס הנער ל-770 ונעמד בתור. כשהגיע אל הרבי, שאל אותו הרבי: 'אתה לומד חסידות?' והוא שתק (בקושי ידע אז מהי החסידות). המשפיע ר' שמואל לויטין ע"ה, שעמד שם, הציל את המצב ואמר לרבי: 'ער וועט לערנען חסידות' [=הוא ילמד חסידות]. הרבי חיך ונתן לו דולר ('כפר חב"ד' גליון 1334, י"ח תמוז תשס"ט, עמ' 21).

בהזדמנות מסוימת התאונן אחד מהשובי החסידים שיש לו עגמת-נפש מזה שלא קיבל דמי חנוכה מהרבי. הרבי הגיב בפתק בעל תוכן חריף ('מאוצר המלך' כרך א' עמ' 31):

מה שלמדו בת[מכ"י] ת[מימים], ומה ששמעתי שזהו תפקיד התמימים הוא - נרות להאיר, הפצת המעיינות דד[ברין] א[לוקים] ח[יים], ות[ורה] ומצ[וות] בכלל, וכי[ן] צא[ת] ב[זה].

עסק בזה ב..., ובקשתיו כמה פעמים שלא יכרה

משם, ולא זינח מושפעי שם. ועשה להיפך. ובלבד.. להיות בארצ[ות] הב[רית] וע[ל] ז[ה] אין לו עגמ[ת] [נפש].

בהיותו כאן - אמרתי וג[ם] כ[ן] כמה פעמים שישע לפעמים תכופות, וידבר בכל המקומות דברי התעוררות על [דבר] חסידות וכו'. וג[ם] ז[ה] אין עושה. וכשנסע פעם בשנה - ה[ר]י' ז[ה] למס[רת] [נפש] נחשב. ועוד קודם נסעו - מחשב היום שיחזור מנסיעתו, ומצפה לזה. וגם על [ז]ה אין כל עגמ[ת] [נפש]. ובמה ליגט מען [=שקועים ומנוחים] בעגמ[ת] [נפש] - אם יחטפו השיריים ואם יקבל השקל כסף [=לדמי חנוכה]! וע[ל] ז[ה] רוצה שאסכים?

ההפתעה הגדולה

ביום ד' ח' טבת תשל"ד דיווח הת' אהרן דוב הלפרין שי' (לימים עורך 'כפר חב"ד') לדודו הרה"ג הרה"ח ר' שמואל אליעזר היילפרין, יו"ר איגוד צאצאי אדמו"ר הזקן (נרפס בתשורה 'בצילא דמהימנותא' אור לכ"ח אדר תשס"ט עמ' ע"פ): "ועכשיו אכתוב קצת מהחדשות האחרונות בבית חיינו: בוודאי שמעתם בארץ על מה שהרבי הכריז על מבצע חנוכה, שצריך לראות שבכל בית יהודי ידליקו נרות חנוכה. ובאמת המבצע כאן מאד הצליח וחילקנו לעשרות אלפי יהודים חנוכיות עם נרות והסברה על חנוכה וכו' וכנראה גם בארץ המבצע הצליח."

"...כן שמעתם בוודאי על ההפתעה הגדולה ועל הזכות הנפלאה שזכינו השנה, שלאחר הפסק של 15 שנה, חילק כ"ק אדמו"ר שליט"א דמי חנוכה מידו הקדושה. וכן למחרת באופן פתאומי, לא צפוי, היה התוועדות. כמו כן בשבת האחרונה היתה התוועדות."

"...נקודה קטנה מההתוועדות הפתאומית דחנוכה.. שמבין ימי חנוכה גופא, חוגגים דווקא את הנר החמישי... מבין ימות החנוכה, הנר היחיד שלא יכול אף פעם לחול בשבת, הוא הנר החמישי, ואם-כן לנר החמישי אין לכאורה שום שייכות לעניין של אור, לכן דווקא בו מודגש יותר עניין חנוכה..."

רפואת העין בדרך נס

סחה מרת א"ש, ממקורבות בית הרב (בת הרה"ח ר' שניאור זלמן גוראריה ז"ל):

מאורע זה התרחש בשנת תשל"ח. אחד הילדים סבל מבעיה בעיניו מאז לידתו. צינורית הדמעות הייתה סתומה, וכל בוקר היה קם כששכבה גדולה של מוגלה בעיניו. לאחר כמה חודשים ביקרנו אצל רופא שקבע כי אין מנוס מניתוח בשלב מסויים. ללא ניתוח - אמר הרופא - הבעיה לא תיפתר. מצדינו לא רצינו בניתוח מיידי כי היה חורף, וחשבנו לחכות לקיץ ואז לנתח.

באותה שנה החליט הרבי - אחרי המאורע של שמיני-עצרת שחש אז בליבו - להעניק 'דמי חנוכה' לכל אחד ואחת. עברתי אפוא ליד הרבי עם הילד. הרבי העניק לי ולילד 'דמי חנוכה', ובחיוך נסוך על פני קדשו נפגף בידו הקדושה מעל ידיו של הילד כמה-פעמים (עד שהילד הבחין בכך); למחרת בבוקר, כשהילד קם, לא נותר שום רושם מבעיה!

בכדיקות שערך אחר-כך הרופא הכריז: הנני מוכרח להודות שמהו ניסי התרחש כאן!

למה ירדה הנשמה למטה?

באחת ההזדמנויות ('שיחות קודש' תשמ"א כרך א, עמ' 704) התבטא הרבי:

לשם מה נשלח יהודי לגלות - אין זה כדי לתקן נפשו האלוקית, שכן זו איננה זקוקה לתקון, היא מלכתחילה מתוקנת - אלא הנשמה ירדה למטה כדי לתקן את הגוף ונפש הבהמית.

וכן - כדי להוציא יהודי מהגלות ולהעמידו בקרן אורה! - זאת, על-ידי שישוחח עם יהודי אודות חנוכה, "שמזנת ימי חנוכה" וכל הפרטים שבדבר, ו"מצוה גוררת מצוה" - ולאחר מכן משוחח עמו אודות כל התורה כולה וכל המצוות כולם.

במוצאי זאת חנוכה תשמ"א ('שיחות קודש' תשמ"א כרך א, עמ' 716), תוך כדי שיחה ארוכה נגד 'מותרות' והשקיעה בענייני כסף וממון כשהם לעצמם - התבטא הרבי:

אם חושבים על כסף - יש לחשוב כיצד לנצל כסף לחנוכה - כסף עבור הילדים, ולא "דמי חנוכה" לעצמו לקניית כפתור יקר יותר!..